

ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ: Πολιτισμού και Αθλητισμού
κ. Αριστείδη Μπαλτά

ΘΕΜΑ: Ανάδειξη και αξιοποίηση γεωλογικών και παλαιοντολογικών ευρημάτων της Μεσοελληνικής Αύλακας στη Δυτική Μακεδονία.

Η Ελλάδα είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένη πρωτίστως για τη βαριά πολιτισμική και ιστορική της κληρονομιά. Πέραν όμως της ιστορίας, η πατρίδα μας μπορεί να υπερηφανεύεται και για την πολύ πλούσια προϊστορία της. Αυτή η πτυχή του μακρινού μας παρελθόντος αν και μας είναι πολύ λιγότερο γνωστή είναι παρόλα αυτά συναρπαστική. Η Ελλάδα είναι πολύ γνωστή διεθνώς για τον παλαιοντολογικό της πλούτο αφού τα απολιθώματα τα οποία βρίσκονται στο υπέδαφός της αποτελούν σημείο αναφοράς για την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα. Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα απολιθώματα της Λέσβου, της Σάμου, του Πικερμίου και των Πετραλώνων.

Το εξαιρετικό αυτό επιστημονικό, τουριστικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό ενδιαφέρον που βασίζεται στο γεωλογικό απόθεμα της Ελλάδας, μεταφράζεται στην πράξη και από την αναγνώριση από την UNESCO και άλλους διεθνείς οργανισμούς πλειάδας γεωπάρκων σ' ολόκληρη τη χώρα, μοναδικών σε παγκόσμιο επίπεδο για το περιεχόμενό τους.

Κάτι αντίστοιχο εντοπίζεται και στα όρια της Δυτικής Μακεδονίας, όπου, λίγο πριν το τέλος του 20^{ου} αιώνα, ήρθαν στο φως σημαντικά ευρήματα του απώτερου γεωλογικού παρελθόντος μας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσοελληνικής Αύλακας. Ο γεωλογικός αυτός σχηματισμός, θεωρείται η σημαντικότερη μολασσική αύλακα του ελληνικού χώρου και ο κύριος όγκος της εντοπίζεται στην ακριτική μας περιφέρεια. Με μήκος περίπου 130 χλμ και πλάτος που ξεπερνάει τα 40 χλμ —σχηματίζοντας τόξο που ξεκινάει από το Ν. Καστοριάς, διασχίζει την περιοχή Βοΐου του Ν. Κοζάνης, το Ν. Γρεβενών και καταλήγει στην περιοχή της Καλαμπάκας του Ν. Τρικάλων—

είναι αποτέλεσμα ιζηματογένεσης που διήρκεσε 20 εκ. χρόνια και ολοκληρώθηκε πριν από 18 εκ. χρόνια.

Το πρώτο σημείο ενδιαφέροντος αναδείχθηκε από τις γεωλογικές χαρτογραφήσεις που διεξήχθησαν από Έλληνες και ξένους ερευνητές στην ευρύτερη περιοχή του Ν. Καστοριάς από το 1985 έως το 1994. Επρόκειτο για συσσωρεύσεις απολιθωμένων κορμών, τη συστηματική έρευνα και αξιολόγηση των οποίων ξεκίνησε από το 1995 και μετά η ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Αθηνών υπό τον καθηγητή κ. Ευάγγελο Βελιτζέλο. Αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής ήταν η ορθολογική και μουσειακή ανάδειξη του απολιθωμένου δάσους με την ίδρυση του μουσείου Παλαιοντολογίας και Παλαιοβοτανικής Νόστιμου Καστοριάς το 2002. Έκτοτε όμως, λόγω έλλειψης των απαραίτητων πόρων, η εν λόγω εγκατάσταση περιήλθε σε κατάσταση που θυμίζει περισσότερο αποθηκευτικό χώρο παρά χώρο φύλαξης και ανάδειξης εκθεμάτων μεγάλης παλαιοντολογικής σημασίας.

Επίσης, μετά τα μέσα της δεκαετίας του '80 ξεκίνησαν από διεπιστημονική ομάδα ερευνητών της Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας, υπό την εποπτεία της αρχαιολόγου κας Αικατερίνης Κυπαρίσση-Αποστολικά, ανασκαφές στο σπήλαιο που βρίσκεται στον ασβεστολιθικό βράχο της Θεόπετρας του Ν. Τρικάλων, η δημιουργία του οποίου τοποθετείται στα τελευταία 65 εκατομμύρια χρόνια, δηλαδή μετά το πέρας της Κρητιδικής περιόδου. Το εν λόγω σπήλαιο είναι το μοναδικό στον Ελλαδικό χώρο του οποίου τα ευρήματα χρονολογούνται στη Μέση Παλαιολιθική Εποχή και φθάνουν μέχρι το τέλος της Νεολιθικής.

Τέλος, τα τελευταία 23 χρόνια πραγματοποιούνται από το Τμήμα Γεωλογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης συστηματικές παλαιοντολογικές έρευνες και ανασκαφές στις θέσεις Αμπέλια, Μηλιά και Πρίπορο του Αγίου Γεωργίου στο Ν. Γρεβενών, από την ομάδα της Επίκουρου Καθηγήτριας κας Ευαγγελίας Τσουκαλά. Τα εντυπωσιακά ευρήματα περιλαμβάνουν και τους μεγαλύτερους χαυλιόδοντες μαστόδοντα (προϊστορικός ελέφαντας) που έχουν βρεθεί ποτέ στον κόσμο, το μήκος των οποίων φθάνει τα 5 m.

Πλήθος παλαιοντολογικών ευρημάτων έχουν έρθει στην επιφάνεια και στην περιοχή της Εορδαίας του Ν. Κοζάνης. Σπουδαιότερο όλων, ο

σκελετός παλαιοντολογικού ελέφαντα που βρέθηκε σε αμμόλοφους στον Περδίκκα και στεγάζεται σε μικρό τοπικό μουσείο. Επίσης Παλαιοντολογική Συλλογή του Μουσείου Πτολεμαΐδας συγκροτήθηκε, σχεδόν αποκλειστικά από οικειοθελείς προσφορές της ΔΕΗ, με ευρήματα κατά τη διάρκεια εξορυκτικών δραστηριοτήτων του λιγνίτη αλλά και κατοίκων της περιοχής που στο πλαίσιο αγροτικών και υπαίθριων δραστηριοτήτων εντόπισαν παλαιοντολογικά απολιθώματα φυτικής και ζωικής προέλευσης μερικά από τα οποία χρονολογούνται έως και 80 εκατομμύρια χρόνια.

Τέλος, στην περιοχή Βοΐου του Ν. Κοζάνης όπου εντοπίζονται και τα βαθύτερα ιζήματα παγκοσμίως, πλειάδα απολιθωμάτων και άλλων τυχαίων κυρίως παλαιοντολογικών ευρημάτων, κοσμούν αίθουσες σχολείων σε διάφορους οικισμούς σ' ολόκληρη την επαρχία. Επίσης δύο συλλογές με εξαιρετικό παλαιοντολογικό ενδιαφέρον εκτίθενται σε ειδικούς χώρους, στις πόλεις του Τσοτυλίου και της Σιάτιστας αντίστοιχα.

Επειδή στην περιοχή του Βοΐου, παρά την πληθώρα ενδείξεων και τυχαίων ευρημάτων, δεν έχουν γίνει ποτέ μέχρι σήμερα συστηματικές έρευνες και οργανωμένες ανασκαφές στη Μεσοελληνική Αύλακα,

Επειδή το παγκόσμιο επιστημονικό και γνωσιολογικό ενδιαφέρον για παλαιοντολογικά ευρήματα είναι τεράστιο,

Επειδή ο εντοπισμός ευρημάτων της παλαιοντολογικής εποχής στη χώρα μας είναι σχετικά πρόσφατος,

Επειδή παλαιοντολογικά ευρήματα που τεκμηριώνουν την κατοίκηση του ελλαδικού χώρου πολύ πριν τη νεολιθική αλλά και την παλαιολιθική εποχή, αποδεικνύουν τη συνέχεια της ανθρώπινης παρουσίας στην περιοχή, φωτίζοντας και την εξελικτική πορεία της ζωής στον πλανήτη,

Επειδή ευρήματα του απώτερου γεωλογικού παρελθόντος μπορεί να συμβάλλουν καθοριστικά στην κατανόηση μεταγενέστερων —χρονικά— γεγονότων,

Επειδή η μελέτη της γεωλογικής συμπεριφοράς του πλανήτη μπορεί παράλληλα να αποκαλύψει σημαντικά στοιχεία σχετικά με τις κλιματολογικές μεταβολές που μεσολάβησαν αλλά και να αποβεί χρήσιμη στη μελέτη των κλιματικών αλλαγών που βιώνουμε στην εποχή μας,

Επειδή η ανάδειξη παλαιοντολογικών ευρημάτων, μπορεί να αποτελέσει και σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών, σηματοδοτώντας την

ανάπτυξη του γεωτουρισμού, συμβάλλοντας έτσι στη γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής,

Επειδή στις περιοχές που διασχίζει το τόξο της Μεσοελληνικής Αύλακας υπάρχουν επίσης αρχαιολογικά και βυζαντινά μνημεία μεγάλου ενδιαφέροντος και τα παλαιοντολογικά ευρήματα θα συμπληρώσουν την εξελικτική πορεία της περιοχής,

Επειδή τα παλαιοντολογικά ευρήματα στη Μηλιά Γρεβενών και στον Περδίκκα Εορδαίας, λόγω της σπουδαιότητάς τους και παρά τα προβλήματα για την περαιτέρω ανάδειξη και αξιοποίηση τους προσελκύουν κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες από την Ελλάδα και το εξωτερικό στηρίζοντας την τοπική κοινωνία και οικονομία,

Επειδή ο γεωτουρισμός μπορεί να προσελκύσει διεθνώς ένα ευρύ κοινό επισκεπτών, να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και να συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη,

Επειδή η ανάγκη για την προστασία της παλαιοντολογικής μας κληρονομιάς είναι εξαιρετικά επείγουσα,

Επειδή μόνο με τη χάραξη στρατηγικής, τόσο σε εθνικό όσο και τοπικό επίπεδο, σχετικά με την προστασία και ανάδειξη των παλαιοντολογικών ευρημάτων θα μπορέσουμε να περισώσουμε αυτόν τον ιδιαίτερο «ορυκτό πλούτο» που κρύβει η χώρα μας,

Ερωτάται ο κ. Υπουργός:

1. Προτίθεστε να εξασφαλίσετε τα απαραίτητα κονδύλια που απαιτούνται για τη διεξαγωγή συστηματικών ερευνών και οργανωμένων ανασκαφών, ώστε να αναδειχθούν τα στοιχεία εκείνα που θα επεκτείνουν τις γνώσεις μας για τη γεωλογική εξέλιξη της βαλκανικής χερσονήσου, αλλά και της ανθρώπινης παρουσίας στον ελλαδικό χώρο, διευκολύνοντας έτσι την κατανόηση του πολιτισμού που αναπτύχθηκε στην περιοχή;
2. Πρόκειται να διερευνηθεί η δυνατότητα συνεργασιών με πανεπιστημιακές σχολές του εξωτερικού που διαθέτουν τόσο την απαραίτητη σχετική εμπειρία για έρευνες παλαιοντολογικού ενδιαφέροντος, όσο και τους αναγκαίους πόρους —υλικούς και οικονομικούς— για ανασκαφικές δραστηριότητες;

3. Δεδομένων των περιορισμένων οικονομικών πόρων στην παρούσα συγκυρία, πρόκειται να αξιοποιηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης των εν λόγω ανασκαφών από ευρωπαϊκά προγράμματα για την ανάδειξη του κοινού γεωλογικού και πολιτισμικού μας παρελθόντος;
4. Προτίθεστε να αναλάβετε επιτελικό ρόλο στην προσπάθεια των αρμόδιων Ο.Τ.Α. για την ανάδειξη μνημείων και ευρημάτων που βρίσκονται στη Μεσοελληνική Αύλακα, έτσι ώστε να υπάρχει ενιαία προσέγγιση στις ενέργειες προβολής —καταχωρήσεις σε έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, εγκατάσταση info-kiosks, δημιουργία σχετικών ιστότοπων— και στην ίδρυση και λειτουργία μουσείων φυσικής ιστορίας και παλαιοντολογικών πάρκων;
5. Είναι στις προθέσεις σας η θεσμική κατοχύρωση του γεωτουρισμού, μέσω της θέσπισης κανόνων και ποιοτικών προδιαγραφών για την ανάπτυξή του ως εναλλακτική μορφή τουρισμού στην πατρίδα μας;
6. Πρόκειται να αξιοποιηθούν οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες που μπορούν να προσφέρουν τα παλαιοντολογικά και παλαιοβοτανολογικά ευρήματα για την ευαισθητοποίηση των νέων γενεών σε θέματα περιβάλλοντος;

Αθήνα, 22.07.16

Γεώργιος Κασαπίδης

Μαρία Αντωνίου